

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण प्रकल्प कार्य पुस्तिका

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

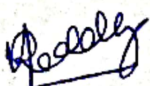

प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र देण्यात येते की, कुमर / कुमारी शोभ सानिया
कल्मीम इयत्ता B.A.T.Y हजेरी क्रमांक —
शैक्षणिक वर्ष २०२२-२०२४ मधील प्रकल्प कार्य अनिज संपदा
या विषयावर मार्गदर्शक शिक्षक / प्राध्यापकाच्या मार्गदर्शनाखाली अपेक्षित
सर्व कामकाज, माहिती संकलन व अहवाल लेखन विद्यापीठाच्या कला लेखन
नियमाप्रमाणे प्रकल्प कार्य तयार केलेले आहे. सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित
विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेले आहे.

सदर प्रकल्प कार्य हे संबंधित विद्यार्थ्याने स्वतः संकलित केलेल्या
लेखन सामग्रीवर आधारित असून स्वतःच्या हस्ताक्षरात लिहिले आहे.

दिनांक : ३०/१०/२०२३

मार्गदर्शक

परिक्षक

प्राचार्य / उपप्राचार्य
Principal
Maharashtra Mahavidyalaya
Nilanga 413521 Dist Latur

महाराष्ट्र शिक्षण समिती द्वारा संचलित

महाराष्ट्र महाविद्यालय, निलंगा

ता. निलंगा जि. लातूर

पर्यावरण

प्रकल्प कार्य लेखन वही

(Environmentakl Project Work Book)

विद्यार्थ्यांचे नांव श्रेष्ठ सानिया कवीम

वर्ग B.A.T-4 तुकडी - क्रमांक -

प्रकल्प कार्याचे शिर्षक अनिज संपदा

प्रकल्प स्वरूप : वैयक्तीक / गटामध्ये :

१) _____

२) _____

३) _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नाव : _____

प्रकल्प मार्गदर्शकाचे नांव : _____

निवडलेला विषय खनिज संपदा

पुस्तकाचा :-

खाणीत आपडलेल्या उपयुक्त पदार्थांना खनिज असे म्हणतात. रिसो टिरो ही उत्खनन करणारी मोठी खनिज कंपनी आहे. नामकरण मुळात खनिज शब्दाचे अर्थ आहे खनि + ज अर्थात खाणीतून उत्पन्न (संस्कृत खनि = खान) यांचे इंग्रजी शब्द मिनेरल (mineral) वॉ माइन (mine) या शब्दाशी संबंध आहे.

खनिजांचे वर्गीकरण सिल्केट वॉ कार्बोनेट वॉ सल्फेट वॉ हेलाइट वॉ आक्साइट वॉ सल्फाइट वॉ फॉस्फेट वॉ खनिज व्याख्या खनिज प्राप्त करण्यासाठी पहिले त्या पदार्थांना कठोर आणि क्रिस्टलीय होणे आवश्यक हे आहे. काही व्याख्या प्रमाणे खनिज ते पदार्थ आहे जे क्रिस्टलीय हो आणि भौगोलिक परिस्थिती परिणामस्वरूप बनलेल्या आहे.

खनिज द्वारे प्राप्त खनिज शुद्ध प्राप्त होत नाही. सगळ्यात पहिले याची धुवाई केली जाते. धुवाई नंतर प्राप्त जलमध्ये मातीचे कण आणि अन्य धुवूनशील व अधुवूनशील भौतिक मिसळलेले असतात हेच पाणी खोवली

13.1 हिरा

हिरा

जन्मद्वारा मध्ये मिशळते. या प्रकारे प्राकृतिक जन्मद्वारा दुषित होते. याचे ज्वलंत उदाहरण कोळशाचे खानीकरण मिळालेला अम्ल निस्ताव आहे. कोळशाच्या खानीत कोळशा बरोबर काही प्रमाणात पायराइट (FeS_2) असते. हेच पायराइट पाण्यात संयुक्त होऊन फेरिक सल्फेट आणि अल्फ्युरिक अम्ल बनते. खनिज की निकास नाभियो के निस्ताव आय अल्फ्युरिक अम्ल आणि फेराइट वाटेर निघून जातो.

खनिजे पृथ्वीच्या उचल आणि वरच्या भागात सापडत असल्यामुळे जंगवानीय विस्तीर्ण प्रदेशातील आडे नोडावी भागातान् त्यामुळे जंगवानीय प्रचंड प्रमाणात नुकसान होते. खाणकामाचा द्योका जंगवानीय, संरक्षित प्रदेश त्याजवलीय वन्यजीव अभयारण्ये व राष्ट्रीय उद्याने यांना संभवतो. परिणामी वन्यजीव उपयुक्त वनस्पती यांच्या पुजाती नष्ट होतान् याच्या विपरित परिणाम नैसर्गिक चक्रावर होते. खाणकामामुळे आलेल्या पर्यावरणाचे आलेले नुकसान कायमचे आणि भरून न काढता येण्याजोगे असते. पुढच्यासाठी जवळच्या नदी, तलावांतून मोठ्या प्रमाणात पाणी उपसले जाते. अनेक वेळा दुषित पाणी प्रक्रिया न करता सोडले जाते.

कोक

कोळसा

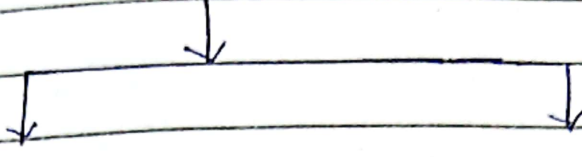

खनिजांचे प्रकार :-

*

खनिज

धात्विक खनिज

अधात्विक खनिज

धात्विक खनिज :-

*

धात्विक खनिज हे चमकदार असतात आणि त्यांची रासायनिक संरचना धातु ही होती. हे खनिज धातु मध्ये संभावित स्त्रोतांच्या रूपात काम करते. आणि उत्खननाच्या माध्यमातून काढले जाते. धात्विक खनिजांच्या उदाहरण :- मैंगनीज, लोह, अयस्क हेमेटाईट, मैंगनेटाईट आणि कॉक्सायट इत्यादी धात्विक खनिजांचे उदाहरण आहेत.

अधात्विक खनिज :-

*

अधात्विक खनिज वे खनिज होते ज्यामध्ये काढतांना योग्य धातु त्यांची रासायनिक संरचनामध्ये नसते. अधात्विक खनिजांचे

उदाहरण :-

चुना, दगड, जिप्सम आणि अयस्क इत्यादी अधात्विक खनिजांचे उदाहरण आहेत.

